

RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR

Tidning utgiven av Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt.

MOTTO: Vi kunna aldrig göra så mycket för en stor sak som en stor sak kan göra för oss.

I ÅRG.

STOCKHOLM, 1 SEPTEMBER 1912.

N:r 13.

RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR

utkommer den 1 och 15 i var månad

Redaktör: ELISABETH KREY.

Träffas onsdag och lördag kl. 1/2 4—1/2 5.

Redaktion och Expedition: 6 Lästmakaregatan 1

Expeditionen öppen vardagar kl. 1—4.

Rikstel. Norr 600. Allm. tel. Brunkeb. 944.

Telegramadress: Rösträtt, Stockholm.

Distribuering i Stockholm:

Rikstel. Norr 585. Allm. tel. 209 68.

9 f. m.—7 e. m.

Prenumeration genom posten

Pris för 1912 75 öre. Lösnummer 5 öre.

För Utlandet 1 krona 75 öre i postanvisning till

tidningens expedition.

Annonspris: 20 öre per millimeterhöjd, större

annonser och årsannonser rabatt.

Rikstel. 456. Allm. tel. 604.

9 f. m.—7 e. m.

De sociala frågorna och kvinnorösträtten.

Till alla överraskande budskap som nått oss från presidentvalkampanjen i Amerika hör också det, att Roosevelt på sitt program upptagit kvinnans rösträtt. Det är ju en omvändelse, som är väl värd att beakta och begrunda. Betyder den blott att de amerikanska kvinnorna blivit en sådan "maktfaktor", att en man, som vill företa sig något så oerhört som att starta ett helt nytt parti, finner det klokast att ha kvinnorna på sin sida, så är redan detta ett vackert betyg åt de amerikanska rösträttskvinnornas nit och arbete. Den gamla teorin att kvinnorna böra uteslutande ägna sig åt hemmet, för vilken Roosevelt en gång hade en viss förkärlek, har ju nu också ömkligen kommit på skam. Ty kvinnor av alla åsikter och klasser äro i alla fall mitt uppe i agitationen för presidentvalet. Och från de stater, där kvinnorna redan ha politisk rösträtt skickas t. o. m. kvinnor som väljare till de partikonvent, som ha att utse respektive presidentkandidater. Naturligtvis arbeta rösträttskvinnorna nitiskt med möten och demonstrationer för att få sin fråga beaktad vid valet, men antisuffragisterna äro också mycket ivriga att hålla offentliga möten för att tala om för en troende publik, att kvinnorna böra stanna i hemmen och inte ha med offentligheten att skaffa. Kanske har allt detta övertygat Roosevelt om det ohållbara i hans förra ståndpunkt. Men det kan också hända att hans omvändelse har djupare orsaker och inte bara är ren konjunkturpolitik.

Vi ha sett av dagspressen att Roosevelt börjat rikta sina intressen åt de stora sociala spörsmålen. De ha varit jämförelsevis enkla i Amerika förut, så länge var och en som ville arbeta, lätt kunde få jord att odla, gruvor att

Hun rejste sig, hun sagde: her blir ej ret på jord, så længe du alene skal sige lovens ord.

Du bygde stort i højden, fik jorden underlagt, men grunde retfærd på den, det står ej i din magt.

BJÖRNSTJERNE BJÖRNSSON.

söka guld i eller riklig tillgång till industriellt arbete. Men hastigt nog ha tiderna ändrats även där. Invandringen har minskat arbetstillfällena, och trusterna ha exploaterat naturtillgångarna, samtidigt som de, skyddade av höga tullar, drivit priserna på nödvändighetsartiklarna i höjden. Därför står varje framsynt statsman även i Förrenta Staterna inför nödvändigheten, att med lagens hjälp söka skipa rättvisa mellan trustmagnaterna, allmänheten och arbetarna. Roosevelt är sedan gammalt fiende till trusternas envælde. Nu säger han också klart ifrån, att han vill ta upp hela den sociala frågan till lösning, och samtidigt har han blivit en vän av kvinnans politiska rösträtt. Det är mycket betecknande detta, och också mycket naturligt. *Den som intresserar sig för de sociala spörsmålen, kan icke undgå att bli anhållare av kvinnans politiska rösträtt.*

Vi ha sett det i smått och stort, vi alla som arbetat för rösträttsfrågan. Vi ha sett kvinnor ur de burgna klasserna, som föga bekymrat sig om politik och ryggat tillbaka för allt offentligt uppträdande, men som av människokärlek kommit att syssla med fattigvård, sjukvård, nykterhetsfrågan m. m., självmant gå in i våra led. "Männen ha inte förmått skydda de svaga i samhället mot förtryck från de mäktigare", säga de, "deras lagar äro orättvisa, och lagarnas tillämpning är opersonlig, likgiltig och vårdslös". Och de män som vi räkna som våra vänner och som äro våra förespråkare, de säga detsamma. När riksdagen i sin berömda skrivelse av år 1906 begärde en utredning av kvinnans rösträtt, så talade den också om, "att kvinnan på grund av de henne särskilt utmärkande egenskaper är ägnad att utöva ett gagneligt inflytande i synnerhet på den sociala lagstiftningens område, såsom i fråga om fattigvård, sjukvård, undervisning och uppfostran." Statsrådet David Bergström hävdade även denna ståndpunkt i sitt tal till Sveriges frisinnade ungdom i vintern. "Jag är viss", sade han, "att den insats Sveriges kvinnor en gång kom-

ma att göra i vårt politiska liv skall bli av största betydelse för land och folk", och vidare: "För lösningen av de sociala problemen — och hos oss ligga ju en mängd sådana ostuderade och olösta — är det enligt min uppfattning av synnerlig vikt, att Sveriges kvinnor bli meddelaktiga i lagstiftningen och bli det ju förr dess hellre. De ha i avseende å åtskilliga av dessa frågor större erfarenhet och större förutsättningar för ett bedömande än männen. Och även i fråga om allmänt intresse för de sociala spörsmålen torde det komma att visa sig att de kvinnliga lagstiftarna ingalunda stå tillbaka för de manliga, snarare tvärtom."

De sociala frågorna fordra, att alla goda krafter förenas för att ge dem en lycklig och rättvis lösning. Och när männen på allvar vilja taga sig an med detta måste de ta kvinnorna med eller för att tala med Selma Lagerlöf: "Det stora mästerverket, *den goda staten*, skall skapas av mannen, då han på allvar tar kvinnan till sin hjälpare."

Höstens Första kammарval.

Vid landstingens ordinarie sammanträden den andra eller tredje måndagen i september äga val till Första kammaren i år rum i Södermanlands, Hallands, Örebro, Västernorrlands samt Kalmar norra landstingsområde. Genom dessa val kommer en sjättedel av Första kammaren att förnyas. I Södermanlands och Hallands län torde återval utefter hela linien vara att emotse, då partiställningen inom dessa landsting efter vårens landstingsval icke undergått någon ändring. Inom Västernorrlands län, där partiställningen också är oförändrad, synes, då detta skrives, osäkerhet råda om förnyelse av ett par av de frisinnades mandat. I Kalmar norra, där socialdemokraterna förlorat en plats inom landstinget, kommer högern att besätta alla tre platserna, vilket ur kvinnorösträttsynpunkt är att betrakta såsom ren förlust. Med den frisinnade representantens för detta län godsägaren Ödströms avgång förlorar kvinnorösträtten en säker röst i Första kammaren.

De flesta förändringarna torde dock den nya Örebrobanken komma att er-

Engelska rösträttskvinnor ha ordet.

L. K. P. R. har från the National Union of Women's Suffrage Societies mottagit nedanstående redogörelse för ställningen i England med begäran om dess offentliggörande.

Den vändning den engelska rösträttsrörelsen på senare tid tagit är för de bästa av dess anhängare i hög grad oroväckande. Det är en känd sak, att de sista utbrotten av våldsamhet — ehuru endast ett mindre antal personer äro ansvariga för dem — hava varit ägnade att ge en synnerligen vilseledande föreställning om den engelska rösträttsrörelsen i dess helhet. Medan de använda metoderna allmänt fördömas, finnes det likväl rättänkande män och kvinnor som anse att utmaningen varit oerhörd.

Den 17 juni framlade regeringen i Underhuset ett rösträttsförslag, som avsåg att ge rösträtt åt varje man, som fyllt 21 år, och som bott inom samma valkrets i sex månader. Detta gav anledning till stor förbittring även bland de mest moderata bland rösträttskvinnorna. Det fanns faktiskt icke någon önskan för en sådan reform i landet och den skulle över huvud taget ha tilldragit sig mycket litet intresse, om det icke varit så att det blir i samband med denna, som striden om kvinnornas rösträtt kommer att utkämpas. Opinionsen för kvinnorösträtten var så stark, att premiärministern blev tvungen att medgiva att tilläggsförslag om rösträtt för kvinnor finge framställas. Regeringsförslaget har redan passerat andra läsningen. Det kritiska ögonblicket blir då det under höstsessionen remitteras till utskottet. Det är på detta stadium, som tilläggsförslagen tagas under övervägande.

Kvinnorösträttsens anhängare i Underhuset kunna delas i tre bestämda grupper. Dessa äro: 1) huvudsakligen konservativa medlemmar, som vilja ge rösträtt åt ett mycket begränsat antal kvinnor, d. v. s. åt sådana, som hyra egen bostad och betala skatt (independent householders), 2) den allmänna rösträttsens (adult suffrage) anhängare, som vilja ge rösträtt åt alla till myndig ålder komna kvinnor, 3) den s. k. norska rösträttsens anhängare, som arbeta för rösträtt för alla skattebetalande kvinnor med egen bostad och för gifta kvinnor, vilkas män hyra egen bostad och betala skatt. Det antages att ledningen av den-

bjuda, där såväl högern som socialdemokraterna ökat sina platser i landstinget på de frisinnades bekostnad. I stället för två höger, tre frisinnade och en vilde torde valresultatet nu bli tre höger, två frisinnade och en socialdemokrat. Ur kvinnorösträttsynpunkt skulle ställningen inom detta län bli oförändrad. Den såsom vilde valde häradshövding Berger, som förut visat sig mera sympatiskt stämd för kvinnorösträtten, intog nämligen vid senaste riksdag en bestämd högerståndpunkt i denna fråga.

Pressen har på senaste tid mycket sysselsatt sig med hr Bergers kandidatur. Att vilja lancera honom såsom vänsterkandidat, såsom på en del håll förordats, lär väl knappast, med erfarenheter från sista riksdagen, kunna komma i fråga. De som vilja lösa kvinnornas rösträttsfråga, kunna i varje fall icke förorda en sådan placering.

Grand Pensionat

A. DEHN

Stockholm, Strandvägen 7 A

Telegramadress: Dehnpensionat

Rikstel. 31 69, 25 08

Allm. Tel. 547, 873

CONSTANCE MALMSTRÖM

f. d. A. E. Schuldhels — Firman grundad 1794

KAM- & BORSTAFFÄR samt rikhaltigt lager af Toilettartiklar

23 Regeringsgatan 23

Allm. Tel. 112 42

73 C Drottninggatan 73 C

Allm. Tel. 105 93

Ivar Haggströms Boktr. A. B.

26 Gamla Kungsholmsbrogatan

Allt slags boktryck.

LAGERSONS SKOMAGASIN

Jakobsgatan 18 - Fredsgatan 8

Gift kvinna i statstjänst.

Frågan om kvinnlig tjänsteinnehavares ställning inom statens ämbetsverk, sedan hon ingått äktenskap, vilken genom ett nyligen inom järnvägsstyrelsen inträffat fall vunnit ökad aktualitet kan nu anses definitivt klargjord.

Regeringen har nämligen i dagarna utfärdat en del bestämmelser "att gälla för å vissa domstolars, ämbetsverks och myndigheters stater uppförda biträdesbefattningar", därvid regeringen begagnat tillfället att stipulera, "att, där kvinnlig innehavare av biträdesbefattning ingår äktenskap, hon icke skall vara skyldig att av sådan anledning avgå från befattningen, därest icke vederbörande överordnade myndighet med hänsyn till befattningens behöriga upprätthållande finner det nödigt." Vidare bestämmes, att "gift kvinna må till biträdesbefattning befordras allenast efter K. M:t på framställning i varje särskilt fall lämnat medgivande." Samtidigt härmed har regeringen utfärdat enahanda bestämmelser för biträdesbefattningar vid postsparbanken.

I en likaledes i dagarna utfärdad lag om ändrad lydelse av vissa paragrafer i lagen år 1907 angående civila tjänsteinnehavares rätt till pension heter det att rätt att komma i åtnjutande av hel pension inträder för kvinnlig tjänsteinnehavare vid uppnådda 60 levnadsår och 30 tjänsteår; dock att sådan rätt inträder för ämneslärarinna vid de allmänna läroverken, högre lärarinneseminariet, folkskoleseminarierna samt blindundervisningsanstalterna vid 55 levnads- och 25 tjänsteår. Till jämförelse må nämnas, att rätten till hel pension inträder för manlig tjänsteinnehavare vid uppnådda 67 levnadsår och 35 tjänsteår.

na senare grupp kommer att tagas av de regeringsmedlemmar, som i princip äro anhängare av kvinnörösträtten. Det tas för givet att Mr Lloyd George och Sir Edward Grey samarbeta med denna grupp, vilket naturligtvis är av stor betydelse för frågan.

De olika tillägg komma att föreslås i den ordning, som de äro omfattande. Den allmänna rösträttens anhängare komma således att framlägga sitt förslag först, sedan den "norska" gruppen och sist kommer det mest begränsade förslaget att framläggas. På detta sätt hoppas man, för den händelse att de mera vittgående förslagen avslås, att kunna koncentrera stödet av alla kvinnörösträttens anhängare i Underhuset på den begränsade rösträtten.

Mr Asquith's tal vid andra läsningen av regeringsförslaget har emellertid gjort ett mycket ofördelaktigt intryck. Han ansåg, att då ett förslag om kvinnörösträtt redan en gång fallit under denna parlaments-session det icke vore antagligt att Underhuset skulle underkänna sitt eget beslut genom att rösta i motsatt riktning. Detta tal tolkas på somliga håll som ett våldförande mot premiärministerns förut givna löfte, att "regeringen skulle bereda möjlighet för tilläggsförslagets antagande, om detta stämde överens med Underhusets önskan." Såsom ett omedelbart resultat av detta uttalande inträffade de beklagliga våldsamheterna i samband med regeringschefens besök i Dublin.

De "konstitutionella" rösträttskvinnorna, vilka i allmänhet äro medlemmar av the National Union of Women's Suffrage Societies (ansluten till den internationella kvinnörösträttsalliansen), arbeta under mycket ogynnsamma förhållanden. På samma gång som de försöka motarbeta de våldsamma metoderna (militant tactics) arbeta de på att uppfostra landet genom fredlig propaganda. Föreningens högt aktade ordförande mrs Fawcett har nyligen riktat en bevakande vädjan till den stridande fraktionen att icke genom mindre välbetänkta handlingar skada den gemensamma saken vid ett så kritiskt ögonblick som det närvarande.

"Kvinnor göra icke krigstjänst!"

Det var den dag i veckan, då alla affärer stängdes tidigt, och folk från staden och badgäster hade samlats omkring en plattform, från vilken en kvinna talade. Herr van der Merwe och hans hustru stannade för att lyssna till henne.

De voro resande från Oranje Fristaten och hade samma dag flytt till Westbourne från Londons hetta och trängsel. Efter téet hade de promenerat på strandpromenaden ut till dynerna utanför staden och med de intresserade ögonen hos främlingar i ett främmande land betraktat de vackra lustbåtarna på det turkosblå havet och de sommarklädda badgästernas grupper på sanden och klipporna. De funno allt utomordentligt tilltalande. I London var det för många hus och för mycket människor. Här fanns plats att röra sig och härlig luft att andas, och dock var hela tavlans så olik deras eget land som turister kunde önska. Här fanns också någonting nytt, något som fru van der Merwe läst om, men aldrig sett, en kvinna som talade offentligt och talade ledigt trots avbrotten från åhörarna.

"Betala inte kvinnorna skatt? frågade talarinnan, dela de inte medborgares bördor? Varför skulle de då ej ha de rättigheter, som medborgarskapet medför?" En välklädd herre som stod i åhörarnas yttre krets avbröt: "Ni göra icke krigstjänst som männen."

"Vi betala vår del av skatterna" genmälte talarinnan, "de flesta män göra ej mera".

"Om fienden kom till England, skulle det gälla liv och icke skatter, och det vore våra liv och icke era som gåvos."

Åhörarna jublade bifall. Mannens överlägsenhet hade hävdats med glans. "Ja, det är just knuten", anmärkte en sprättig yngling till sin flicka.

"Gå ni hem till ert te och begär rösträtt, när ni kan fyra av ett gevär. Vi gå ut i kriget och kläda skott och ni stanna hemma i lugn och ro. Det är vi som arbeta, och vi som få lönen."

Talarinnans svar drucknade i protester. Av hovens krigiska hållning föreföll det, som om kriget stod för dörren, och det icke redan var förklarat. Herr van der Merwes intresse var väckt, och han såg sig om efter sin hustru, ehuru i början förgäves. Men så varseblev han henne; hon stod helt nära plattformen. Nu talade hon med en av kvinnorna där, och nu steg hon upp på den. Han trodde icke sina ögon, det såg ut som om hon ämnade tala. "Allemackter" flämtade han och armågade sig fram genom åhörarskaran. Jo, hon ämnade verkligen tala.

Hon stod däruppe och såg ned på hopen med lugna, blå ögon. Hon var en storväxt kvinna, bredbarmad, bredhöftad. Om en bildhuggare sökt en modell till "kvinnan, modern", skulle han bland de närvarande ej funnit någon, så lämplig som hon.

"Gå hem och sköt om era ungar", skrek en pojke, "det kommer inte på frågan att vi ge rösträtt åt kvinnor, när de inte kunna slåss." Han var liten och spenslig, biträde i en liten bod i staden. Han var tjugo år gammal, men fru van der Merwe trodde honom vara fjorton.

"Varföre säger Ni, att kvinnor icke kunna slåss?" frågade hon. Hon talade engelska väl, och i hennes hållning och ton märktes, att hon tillhörde en härskande ras i ett land, där rasskillnad finns.

"Därföre att de inte kan det, — bara klösa och ge örflar. Har Ni någonsin hört talas om någon som slagits som en man?"

"Jag har hört talas om många och en av dem var min mormor."

Åhörarna skakade av skratt. Den nya talarinnan lovade att bli lustig.

"Min mormor var boerkvinna som jag", fortfor fru van der Merwe, "hon hörde till voortrekkers. Hon var med vid Vetchkop, där sextio vita försvarade sitt laager mot fyra tusen zuluer. Den dagen

stredo män och kvinnor sida vid sida, de slog Moselekates tillbaka, sextio kvinnor och män, beväpnade med mynningsladdare; det fanns inga magasinsgevär på den tiden."

Fru van der Merwes auditorium hade tystnat, endast den man, som först avbrutit, svarade: "Men det var en strid mot vildar. Kvinnor äro ej med i civiliserade krig, de stanna i säkerhet hemma. De lida inte själva, de äro blott åskådare."

Långsamt steg färgen på hennes kinder, han hade vidrört ett öppet sår, som aldrig ville läkas.

"Tror ni, att det i krig endast är männen, som ge sina liv?" sporde hon med bittert förakt. "Gåvo vi ej våra liv? Voro icke flera barn moderlösa än faderlösa, då kriget var över? Var ej vår dödslista tre gånger så lång som männens? Mången kvinna kunde ha skött ett musergevär, men ordena kommo, männens order, att kvinnor icke fingo slåss. Ni säger, att i krig är det endast männen som betala, det är sant att era kvinnor intet betalte i ert sista krig, men vi, landets kvinnor, gjorde det, och om det blir krig i England, komma era kvinnor att betala, — ja, intill yttersta skärven. På vilka tror ni den tyngsta bördan faller, då husen brännas, landet skövlas och barnen gråta efter sina förstörda hem och den föda vi icke kunna ge dem?"

Hon såg på männen och kvinnorna under sig och undrade över sig själv. Varför talade hon till dem, som hatade engelsmännen? Hon såg sin mans ansikte förvänat, bekymrat och visste, att könsbitterheten vaknat inom henne och kvävt rasbitterheten.

Vad hade kriget kostat hennes man? Han hade vunnit ryktbarhet, hedrats och ärats av sina landsmän och även fiendens aktning hade han vunnit. Han var en av de ledande männen i Syd-Afrika. Och vad hade kriget kostat henne? Hon tänkte på den dag, då deras hem förstördes, och barnen hängde sig fast vid hennes kjolar, hon tänkte på de hångrinande kafferna, marschen i militärkolonnen, det ömkliga eländet, de sjuka barnen; fångarnas läger där de dött; den brända hemgården, ödelagd, hemsökt av minnen då hon återvänt. Hon tänkte på de långa, tomma åren. Hennes mans börda hade varit lätt mot hennes. Han hade sört barnen, men icke som hon, de voro så små, han hade glömt dem. "Det var krigets gång", sade han till henne. "Vi måste glömma, skjuta undan det förlutna, bygga upp på nytt." En mans uppfattning! Vad skulle kunnat ges henne, som kunde fylla tomrummet i hennes hjärta?

Talet eldade henne. Hon talade till kvinnorna om vad krig innebär för dem. "Låten aldrig era män säga er, att I icke fån betala, ty i krigets följe komma hungersnöd, sjukdom och ett skövlat land. De skola fordra offer av er, och I skolen ge, icke allenast era egna liv, utan era barns." Hon läste rådslå och sorg i ögonen på en ung kvinna, som stod nedanför henne; kvinnan förstod henne och var rädd — rädd för en fet, solbränd pojke, som lekte på sanden med andra pojkar. "Nej, I skolen icke svika om stunden kommer; nu tron I kanske att I kunnen, men det är icke så, ty detta är ert land, och vad ens land begär av en, det ger man. Varen icke rädda, låten icke era män säga er, att I kommen att draga er undan, och låten dem aldrig säga er, att I skolen vara åskådare. I bliven det icke och I viljen icke bli det. Landet tillhör icke männen allena, det är även ert, och I skolen icke förråda det. Styrka skall komma till er, som den kom till mig i provningens stund. Fienden lovade att frigiva mig, om jag ville bedja min man att ge sig. Jag var frestad, ty jag hade ett barn kvar då, och jag var rädd, att det skulle dö i lägret, som de andra gjort, men jag svarade som de andra kvinnorna gjorde, som I skullen svara, att

General Booth och kvinnorna.

Det var förra sommaren, då den gamle frälsningsgeneralen gästade Stockholm för att leda Frälsningsarméns kongress. För att icke trötta den gamle mannen alltför mycket, hade man arrangerat en massintervju med de förnämsta tidningarnas representanter. I ett privat rum på Frälsningsarméns högkvarter väntade de manliga och kvinnliga journalisterna generalen. Han kom ledd av två av sina officerare, stapplande och nästan blind, medtagen efter resan, men dock mäktig som en gammal höfding över ett stort folk. Med sin slocknade röst berättade han om vad han gjort och vad han tänkte göra, om hur han alltid kände sig dragen till synd, nöd och elände av alla slag, därför att där behövdes hans hjälp. Journalisterna lyssnade till honom med någonting som för en gångs skull kunde få namnet andakt, denna brinnande ande, som ända in i sin ålderdom kämpade mot all världens ondska, var oändligt imporerande. Mot slutet av intervjuen, som egentligen fick formen av ett föredrag från generalen, vågade en av de kvinnliga journalisterna fråga honom om vad han tänkte om kvinnornas rösträtt. Generalen hade själv erbjudit sig att besvara frågor, om de närvarande ville framställa några.

General Booth nästan ryckte till för frågan och tycktes helt oväntat taga den som ett slags försätlig kritik mot sitt arbete. Han vädjade till sina näraste och fattade överste Kitchings, sin privatsekreterares hand.

— Ni, som levat med mig och sett mitt arbete, sade han, säg mig, har jag inte rätt, då jag säger, att få människor gjort så mycket för kvinnan som jag?

— Jo, general, ljöd det enstämmigt.

— Har icke hela mitt arbete varit ägnat åt att hjälpa och stödja och uppriätta henne?

— Jo, general.

— Frälsningsarmén — han vände sig nu direkt till den kvinnliga journalisten, som förfärad över sina ords verkan gärna skulle velat förklara sig närmare, om hon fått tillfälle — sysslar icke med politik. Vi ha händerna fulla av socialt arbete och lämna åt andra att lösa de politiska spörsmålen.

Det är icke gott att säga, på vad sätt den store generalen missuppfattade den oskyldiga frågan. Han hade dock en gång för några år tillbaka fått framlagt för sig suffragetternas program och gillat deras taktik. Denna sympatyttring för kvinnörösträtten

ingen desertör skulle kalla mig hustru. En gosse i hopen sade nyss åt mig, att jag skulle gå hem och sköta mina barn. Jag har inga barn att sköta, jag betalade krigskostnaderna med deras lif. Kan en kvinna betala högre pris?"

Så vände hon sig till de andra kvinnorna på plattformen. "Tack, för att jag fått tala." Och därefter lade hon sin hand i sin mans och steg ned på marken.

"Kära, kära", sade mannen, då de ej längre befunno sig i folkhopen, "jag visste icke; vill du ha rösträtt som dessa engelska kvinnor?"

Hon smålog ett litet vemodigt leende mot honom, och hennes ögon voro fuktiga. "Jag har betalat för den, Louis, jag och de andra kvinnorna."

(Ur Common Cause.)

Dr Lydia Wahlström har i sommar hållit rösträttsföredrag i Nyhyttan och i Fellingsbro. På det sistnämnda stället väntas en rösträttsförening inom kort komma till stånd.

Gynna "Rösträtt för Kvinnors" Annonser!

från en av världens största taktiska begåvningar bör ju vara ett tillfredsställande svar på frågan. Som ett kuriosum kan här berättas, att de tidningar, som relaterade episoden om rösträttsintervjuen, voro av mycket olika åsikt om vad generalen svarat. Stockholms Dagblad lade i hans mun några ord om att kvinnans sfär var hemmet, där hade hon sin rätta verkningskrets. Att general Booth icke kunde ha uttalat sådana ord bevisas av den organisation, som han skapat och som bär prägeln av hans personlighet.

Om någon stat i staten visar hur lyckosamt och hälsobringande det är att ha kvinnan med i arbetet, är det väl just Frälsningsarmén. I denna beundransvärda organisation har hennes insats från början varit en av de viktigaste. Den som vill ha ett praktiskt exempel på hur kvinnor utföra socialt arbete av det svåraste, mest krävande slag, bör närmare studera Frälsningsarmén och taga reda på hur de kvinnor, som arbeta där, ha tagit itu med lösningen av sociala problem, som förut ansetts olösliga.

De kvinnliga officerarna i Frälsningsarmén äro talrikare än de manliga, åtminstone vad England beträffar. Deras arbete inom armén är uppskattat lika högt som männens och alla grader stå öppna för dem.

General Booth hade i sin hustru det bästa exemplet på vad en kvinna kan uträtta. Hon var en kvinna av ovanliga själskrafter och med skarp blick för vad hennes man skulle göra och låta i sitt arbete. I de avgörande ögonblicken var det många gånger hennes röst, som fällde utslaget. Hon stod vid hans sida i de hårda åren, och då hon dog 1890, kände generalen, att han förlorat sitt bästa stöd. När något viktigt var före, brukade han alltid säga: "We will take it to Ma", och efter hennes död hörde man honom ofta undra vad Kate skulle sagt om den eller den planen.

Kvinnornas insats i Frälsningsarmén är en läxa för lagstiftare, om de endast vilja taga dess lärdomar.

Eth. K.

Kvinnorösträttens riksdagshistoria.

Av Gulli Petrini. VI. 1906 års riksdagsdebatt.

Den av utskottet tillstyrkta skrivelserna om utredning av kvinnorösträtten gick naturligtvis icke igenom utan motstånd i Första kammaren. Visserligen omnämndes den endast av en eller annan talare under den allmänna rösträttsdebatten, men sedan denna väl var över och kammaren hade avslagit K. M:ts proposition och i stället antagit ett förslag med proportionella val, övergick man till att debattera skrivelseförslaget om kvinnans politiska rösträtt, varvid flera talare yttrade sig. Hr af Ekenstam påpekade, att de skäl som anförts för kvinnans rösträtt lika väl tala för hennes valbarhet, varefter han slutade med att säga: "Men är det verkligen så, att med denna kvinnans rösträtt innerst åsyftas att jämväl göra kvinnan valbar, då frågar jag: äro vi mogna för något sådant? Äro vi det, då skola vi rösta bifall till denna punkt, eljest skola vi rösta nej. Jag kan icke förstå, att vi i detta fall kunna taga saken på annat sätt, ty räddas vi konsekvenserna, böra vi ej inlåta oss på förutsättningarna — och är målet icke önskvärdt, då må det i sanning kallas dåraktigt att befordra de medel, som leda dit och ändock tro sig kunna undgå målet. — Och, som jag icke vill målet, ber jag att få yrka bifall till den reservation, jag gjort." Men hr Sjöcrona, Sæve, Carl Nyström, Lithander och Blomberg talade alla till förmån för utskottets hemställan. Den förnämste representanten för den "sanna manligheten" var denna gång hr J. F. Nyström: "Det är oriktigt", sade han, "då det sagts, att den allmänna rösträtts princip fordrar rösträtt för kvinnorna. Den allmänna rösträtten är icke annat än rösträtt för männen. Det är icke därför, att de äro medborgare, som männen skola ha utsträckt rösträtt, utan det är därför att de äro män, och frågan om kvinnans rösträtt hänger icke alls ihop därmed. Männen ha nämligen sina gamla företräden framför kvinnorna, vilka böra komma till synes i deras politiska ställning i

samhället. Det är en osanning, mot vilken historien protesterar från första bladet till det sista, att könen äro lika och därför skola ha lika rättigheter. Allt stort i världen har utförts av män, och får jag begagna en paradox, så vill jag säga, att ingen stor man varit kvinna." Men allra mest oroades hr Nyström ändå av att kvinnorna voro så många, mycket mer än hälften av människosläktet. "Vad blir följden därav? Jo, att om vi giva rösträtt även åt kvinnorna, så bliva vi gamla väljare så fullkomligt dränkta av alla dessa nya element, att vi icke ens skola kunna räcka upp ett finger över vattenet." Hr von Möller tyckte inte, att det var tillståndigt, att på detta sätt fara ut mot hälften av Sveriges inbyggare. "Jag vågar påstå, mina herrar", sade han, "att vi alla mer eller mindre taga intryck av de personer, med vilka vi umgås och därpå bygga vår erfarenhet. Och jag vädjar till eder, mina herrar, till var och en, som haft en mor, en syster, en maka eller en dotter, på vilken han sätter värde, om han icke skulle känna sig upprörd över att höra hela det kvinnliga släktet förhånas på ett sådant sätt." Men vid denna vädjan blev hr Nyström mäktig vred och för ut mot hr von Möller i följande ordalag: "Att höra och inte förstå är det icke mycket bevänt med. Detta tyckes emellertid vara hr von Möllers specialitet. Det ligger icke någon förömlapning mot kvinnan i vad jag yttrade. Jag konstaterade endast historiska fakta, som icke ändras av hr von Möllers lamentationer. Jag hämtade mina argument icke från det privata livets erfarenheter, utan från historiens stora bok."

Men den förtörnade historielektorn fick icke kammaren med sig den gången. Till trots av hans utgjutelser och av hr af Ekenstams oemotsagda påpekande av konsekvenserna, antog kammaren utskottets hemställan med 69 röster mot 60.

I Andra kammaren var man däremot

ALLA
RÖSTER ÄRO FÖR
SINGER SYMASKINER
VILKAS GODA RYKTE ÄR
SPRITT ÖVER HELA
VÄRLDEN.

så utmattad efter två hela dagars debatt för och emot regeringens rösträttsförslag, att när detta väl var antaget, blev det ingen debatt alls om skrivelseförslaget angående kvinnans rösträtt. Under den allmänna rösträttsdebatten hade dock ett par talare berört frågan. Hr Branting hade förklarat att när faran för att kvinnornas rösträtt skulle skada männen nu var avvärjd, så skulle nog socialdemokraterna ge sina röster för de förslag angående kvinnans rösträtt, varpå i sinom tid proposition kommer att begäras. Hr Hazén talade om, att det var en "detalj" i utskottets förslag, som intresserade honom, och det var den, att det gives någon utsikt för att det måtte bliva rösträtt även åt kvinnan. Ty han trodde, "att kvinnan i allmänhet fattar livets allvar på ett så allvarligt sätt, att hon bör vara med och få ökat inflytande på de allvarliga framtidsspörsmål, som göra sig gällande inom vårt folk." Endast hr Warburg hade ett mer ingående anförande i frågan, varvid han bemötte talet om att kvinnan icke skulle vara mogen samt i övrigt stödde sig på personlighetsprincipen. Vid voteringen bifölls utskottets hemställan med 127 röster mot 100. Skrivelsen var alltså beslutad. Den var i själva verket denna riksdags enda positiva resultat i hela rösträttsfrågan, ty vad de andra delarna därom beträffar stannade kamrarna i olika beslut. Men i benägenheten att vilja tänka sig att i en snar framtid släppa fram kvinnorna till det politiska livet låg ju ändå ett uttryck för den mångomtalade nationella samlingen.

Öknens drömmar.

(Fritt efter Olive Schreiner.)

Av Frigga Carlberg.

Solen brände med förtärande glöd, luften skälvde av hetta och min hästs flämtande andedrag voro en bön om vila. Efter dagens tröttnande färd genom öknen nådde vi äntligen det skyddande mimosaträdet. Med mitt huvud vilande på sadeln, från vilken jag befriat min häst, som letade efter föda bland de förbrända buskarna, slumrade jag in och hade en underlig dröm.

Jag drömde, att jag stod vid gränsen av en omätlig öken med virvlande sand vart jag vände min blick. Och jag drömde, att jag såg två jättefigurer — två mänskliga varelser. Den ena låg utsträckt på jorden, till hälften begravnen i sanden. Den andra stod bredvid, upprätt, med blicken långt riktad mot horisonten. Med häpen undran såg jag på den som låg på marken och blev varse, att ett kors var fastbundet vid dess rygg och att kroppen låg så djupt ned i sanden, som om denna i sekler hopats över den.

I detsamma märkte jag en främmande vid min sida, och på min fråga om hans namn log han ett leende så vemodigt, att mitt hjärta krympte samman i smärta.

"Mitt rätta namn är 'Tidens samvete', men kalla mig 'Den namnlöse' eller 'Den främmande', ty jag är den som endast få vilja kännas vid och endast få vilja lyssna till."

"Kan du säga mig, vem denna varelses är, som ligger här i sanden?" frågade jag, och han svarade:

"Hennes namn är kvinna och det är hon, som bär människor i sitt sköte."

"Varför ligger hon här orörlig och låter sanden hopa sig över henne?"

Den främmande svarade:

"Lyssna, och jag vill förtälja dig det. Sekler och åter sekler har hon legat här och vinden har farit fram över henne och ingen har sett henne röra sig. Gamla multnande krönikor berättar att hon, då de skrevos, låg lika orörlig som nu. Men lyssna vidare! Äldre än den äldsta bok, äldre än av människohand nedskrivna tecken är 'Sedvänjans' hårdbrända lera, och där kan du se hennes fotspår jämsides med människans. Och du förstår att hon, som nu ligger här, en gång vandrade fritt över klipporna med honom."

Och jag sade:

"Varför ligger hon här nu?"

Den främmande svarade:

"Även det vill jag säga dig. Långt borta i fortiden — så långt att vi knappt kunna tänka oss så långt tillbaka, då 'Okunnigheten' och hans son 'Väldet' härskade överallt på jorden, då lades på kvinnans rygg korset hon bär. 'Världens skuldbörda' heter det och är timrat av självskhet och njutningslusta. Hon kunde icke försvara sig, ty barnet vid hennes bröst hindrade henne, och så lade 'Väldet' — förlätt av sin fader 'Okunnigheten' — korset på hennes rygg. För varje motgång som mötte sade 'Okunnigheten': 'Hennes skuld!' Öknens torra, solens brand, stormen på havet, floden som svämmade över, slagregnet som förödde, krigslyckan som svek, branden som förtärde människans själ, sjukdomen som härjade hans kropp — hennes skuld, kvinnan som du gav mig, Herre — —"

Kvinnan såg ned på jorden och hon såg uppåt himlen och visste att för henne fanns intet hopp. Och hon lade sig ned i sanden med korset hon icke kunde bli fri ifrån. Alltsedan har hon legat här. Tider ha kommit och tider ha gått, men hennes börda har endast gjorts tyngre."

Jag såg i kvinnans ögon det ohyggliga tålmod, som sekellångt förtryck skapar, och marken omkring henne var våt av hennes tårar.

Och jag sade:

"Har hon någonsin försökt att resa sig upp?"

Den främmande svarade:

"Det har ibland sett så ut, men hon är klok, hon vet, att hon icke kan resa sig under korsets tyngd — ännu."

Och jag sade:

"Varför lämnar icke mannen henne och fortsätter sin väg?"

Den främmande svarade:

"Han kan inte. Se!"

Och jag såg att utmed jorden gick en bred länk från den ena till den andra och kedjade dem vid varandra.

Den främmande sade:

"Så länge hon ligger där bunden, måste han stå och spana tvärs över öknen."

"Vet han varför han icke kan flytta sig?"

"Nej", svarade den främmande.

I detsamma hörde jag ett ljud som av bristande metall, och jag såg att kedjan, som band korset vid kvinnans rygg, hade brutit och att bördan föll ned på marken.

Och jag utbrast:

"Vad är detta?"

Den främmande svarade:

"Okunnigheten' och 'Väldets' herravälde över jorden är krossat, 'Upplysning' och 'Rättfärdighet' ha kommit till makten. Nu kan kvinnan resa sig upp."

Jag såg att hon låg lika orörlig, med ögonen riktade mot horisonten, som om hon väntat någon som aldrig kom. Och då jag undrade, om hon var vakn eller sovande, såg jag hennes kropp skälva och hennes ögon lysa, som när en solstråle bryter in i ett mörkt rum. Och jag sade:

"Vad är detta?"

Den främmande viskade:

"Tyst! Tanken har kommit till henne: Skulle jag kunna resa mig upp?"

Jag såg henne lyfta sitt huvud från sanden, och hon såg än ned på marken och än upp mot himlen, och hon såg på mannen, som stod vid hennes sida — men hans blickar spanade ut över öknen. Jag såg hur hennes kropp darrade och hon satte händerna hårt i marken och jag ropade:

"Hon reser sig upp!"

Men hon låg stilla som förr, endast huvudet höll hon upprätt.

Och den främmande sade:

"Hon är mycket svag. Hon har så länge varit förkrympt."

Jag såg henne kämpa och blodsvetten tränga fram på hennes panna.

"Varför hjälper inte mannen henne?" frågar jag. "Se, hur han avlägsnar sig från henne och hur bojan, som länkar dem samman, trycker henne ned."

Den främmande, han som kallat sig "Tidens samvete", svarade:

"Han förstår icke bättre; när hon rör sig, drager hon hårdare till länken och smärtar honom, så att han avlägsnar sig från henne. Men en dag kommer, då han förstår, och då skall han stå vid hennes sida och med sympati blicka in i hennes ögon."

Hon försökte resa sig på sina knän, men föll tillbaka. Och jag ropade:

"Hon är alltför svag! De långa åren ha stulit hennes styrka. Skall hon aldrig kunna resa sig?"

Den främmande svarade mig:

"Ser du ljuset i hennes ögon?"

Och jag såg hur kvinnan långsamt reste sig upp på sina knän.

(Forts. i nästa n:r.)

"Jag intresserar mig bara för mitt hem."

Det var nu i sommar på en badort på västkusten, som jag sammanträdde med en ämbetsmannafamilj från en småstad. Vi kände varandra förut, men hade ej råkat på ett par år. "Nu, när du tänker gifva dig, bryr du dig väl inte mer om rösträtten", var ungefär det första den unga frun sade. Jag såg förvånad på henne och begärde förklaring. "Jo, nu, när du får man och hem, så bryr du dig väl inte om att bråka så mycket för att få politisk rösträtt", upprepade hon utan att ge något skäl för sin förmodan. Förgäves sökte jag för mig själv reda ut det logiska sammanhanget uti ett giftermål skulle ersätta politisk rösträtt och invände endast: "Men du själv, du var ju sist vi träffades medlem av F. K. P. R." — "Ja, men nu har jag gått ur föreningen; ser du, jag intresserar mig bara för mitt hem", kom det i en överlägsen ton och med betoning på bara. Då jag visste, att hennes ekonomiska ställning var god, att hon ej hade representationskyldigheter, och att tjänare skötte barnen och de husliga sysslorna, frågade jag henne vad det var för arbete i hemmet, som så upptog hennes tid och hennes intresse, att hon ej hade något över för F. K. P. R. Hon blev mig svaret skyldig, men hennes man kom till undsättning. "Och suffragetterna i England bära sig så illa åt", sade han, men nämnde intet om hemmet. Jag kände mig retad av det försåtliga stridsättet och kunde ej neka mig att säga att för mig är en oegennyttig kamp för en stor idé, även om den tar former, som jag ej kan gilla, tusen gånger mer sympatisk än den enfaldiga självviskhet, som söker gömma sig bakom talet om hemmet. Stämningen blev emellertid otrevlig, och vi sade varandra ett kyligt farväl. Efteråt rannsokade jag mig själv; varför blev jag så häftig; jag har ju hundratals gånger hört samma tal om hemmet. Men jag kände inga samvetsqual, det var droppen, som rann över. Hem, det ordet, innebär väl egentligen ömhet och skydd för de ännu värlösa och ett trofast arbete hand i hand. Men hur illa har just det ordet blivit missbrukat då det gällt att komma ifrån de enklaste krav på nästans kärlek. Då har det fått beteckna självviskhet och okunnighet.

Signe Wollter.

Uppslagsbok för riksdagsfrågor.

Lagtima riksdagen 1912 kortfattad uppslagsbok innefattande redogörelser i sammanträngd form för de viktigare av riksdagens beslut m. m. med anslag av riksdagen utgiven av T. Hedrén är titeln på ett i dagarna utkommet arbete, som bör kunna bli av den allra största nytta för alla politiskt intresserade kvinnor.

Förutom en fullständig katalog över riksdagens ledamöter, vilka även finnas uppdelade i partier, innehåller boken en redogörelse för alla inom riksdagen förrättade val samt en förteckning över de viktigaste av de kungl. propositioner, som framlagts och motioner, som väckts. De av riksdagen behandlade frågorna äro ordnade i bokstavsföljd och med angivande av deras innebörd samt resultatet av deras behandling i utskott och kamrar.

Översikten visar i vilket stort antal frågor kvinnorna vid en enda riksdag äro direkt intresserade. Lagen om arbetarskydd, butikstängningslagen, yrkesinspektionen och frågan om kvinnors nattarbete äro allt frågor, som beröra kvinnor i handel och industri. På undervisningens område förekomma frågor om folkskoleväsendet och folkundervisningen, högre lärarinneseminariet och de enskilda läroverken. Kvinnliga biträden i statens tjänst äro en fråga av stor betydelse för de självförsör-

EAU MONO

(Professor MONO)

Överträffat medel för erhållande av klar och fräsch hy. Pris Kr. 3.—, 5.50, och 10.—.

FRANSKA PARFYMMAGASINET
Hovleverantör

21 Drottninggatan 21, Stockholm.

Riks Tel. 33 09. Allm. Tel. 311.

(KR 476)

Meddelande från V. U.

Fröken Gerda Planting-Gyllenbågas i förre numret av Rösträtt för Kvinnor införda redogörelse för det sociala upplysningsarbetet på den småländska landsbygden har säkert gjort ett starkt intryck på många av vår tids läsare. Den visar hur intresset för samhällsliga angelägenheter ligger i luften, så att även i de mest undgängömda små samhällen på landet kvinnorna icke begära bättre än att få kunskap om medborgerliga förhållanden. V. U. ber att få uttala ett varmt tack till fröken Planting-Gyllenbåga för att hon åtog sig det svåra pionjärbetet och ett lika hjärtligt beklagande, att hennes hälsa ej tillåter henne att i längden fortsätta med det viktiga värv hon så väl fyllt.

Det är ej lätt att finna kvinnor, som kunna och vilja åtaga sig att vara dessa sociala kursers ledare. Det fordras därtill många lyckliga sammanträffande omständigheter. Kursledaren måste först och främst vara besjälad av den varmaste lust för uppgiften att göra svenska kvinnor intresserade för landets medborgerliga, sociala och politiska förhållanden; hon måste även ha vana och förmåga att umgås med landsbygdens kvinnor, känna till deras liv och arbete, deras tanke- och känslvärld, ha lätt att uttrycka sig, vara frisk och stark, då reselivet med nödvändighet är ansträngande. Dessutom bör hon äga kunskap i de ämnen, som ingå i föreläsningsplanen eller den bildning och det intresse för saken, som sätta henne i stånd att med tillhjälp av den ganska rikhaltiga litteraturen inhämta nödiga kunskaper. Arbetet betalas visserligen så pass väl, att kursledaren kan leva av det, men det har ju ej samma fördelar som en fast anställning, vilket ofta hindrar kompetenta och villiga föreläsare att våga åtaga sig det. Men å andra sidan, vilket viktigt och intressant arbete är det ej, vilken intim kännedom av olika traktens liv och förhållanden ger det icke! Medvetandet att göra sitt lands kvinnor en viktig tjänst, överblicken av ett arbetsfält, om vilket vi ännu veta jämförelsevis litet, böra förläna detta arbete en särskild dragningskraft. Säkert finnas många kvinnor, som väl lämpa sig för detta ovanliga arbete. Det gäller blott att få tag i dem. Var och en av våra läsare, som har en lämplig aspirant att föreslå gör vår rörelse en stor tjänst genom att delgiva någon av V. U:s medlemmar eller kurskommitténs ordförande, fru Anna Wicksell, Lund, hennes namn och adress jämte så utförliga upplysningar i övrigt som möjligt.

"Ett högerföredöme som icke bör efterföljas."

Under ovanstående rubrik skriver, efter att hava åberopat en icke namngiven norsk högerföredöme, den konservativa Sundsvalls-Posten med anledning av Elin Wahlquists artikel om norsk och svensk höger i vårt förre nummer:

När nu trots dylika erfarenheter den norska högern söker vinna anslutning med loekelsen av vidgad kvinnorösträtt, skall den svenska högern icke låta sig förledas att följa dess exempel, även om den därför måste avstå från rösträttsdamernas lov för "osjälvviskhet och opartisk rättfärdighet".

Den svenska högern står numera dess bättre i fråga om kvinnorösträtten fullt fast. Dess ögonblick av svaghet är övervunnet. Den kommer icke att följa hr Fredrik Stangs praktiskt politiska väg, utan sin plikt känslas bud och säga nej så länge dess ord betyder något.

jande kvinnorna. Hustrurnas och mödrarnas intressen äro nära förbundna med frågorna om äktenskapets rättsverknningar, ändring i giftermålsbalken, moderskapskydd och moderskaps hjälp, oäkta barns arvsrätt, tuberkulosens bekämpande, vaccinationsvänget, uppförandet av vanförestalter. Detta för att nämna endast några exempel.

Det över 200 sidor digra arbetet utgör sjuende årgången av samme författares verk, som börjar med 1906 års riksdag. Genom riksdagens anslag har priset, som för de tidigare årgångarna varierade mellan 1,50 och 2 kr., nu kunnat sättas så lågt som till 1 kr.

Sjuksköterskorna och kvinnorösträtten.

Vid det Internationella sjuksköterskeförbundets stora treårskongress, som nyligen ägt rum i Köln, antogs enhälligt en resolution till förmån för fulla politiska rättigheter för kvinnorna i alla civiliserade länder. De talarinnor, som förordade resolutionen framhöllo, huru alla de som vårda sjuka mer och mer komma till insikt om det nära sambandet mellan kvinnorösträtten och folkhälsan, och att många av de vårdanstalter, som nu byggas, skulle befinnas onödiga om kvinnorna i allmänhet kände sitt moraliska ansvar större och kunde utöva direkt inflytande på de lagar, som röra nykterhet och sedlighet.

Stockholms Nya Resandehem

STUREPLAN — Birgerjarlgatan 19 — (Kungsgatan 1.)

Rikstel. 77 50. Allm. Tel. 242 21.

Nytt — Förstklassigt — Komfortabelt.

Rum från 2 kr. till högre pris. Vektorabatt gives.

Högaktningsfullt E. LINDORM.

Stockholms Ritkontor

rekommenderar sina i alla prislägen smakfulla och vackra handarbeten. Ritningar till broderier för klädningar utföras i extra vackra mönster.

Huvudaffär: Drottninggatan 30.

Filialer: Humlegårdsgatan 11, St Paulsgatan 1, Upplandsgatan 34.

AFFÄRSREGISTER

Behöver skorna lagas?

så vänd Eder till Svenska Skosulningsfabriken, Norrlandsgatan 21. Skorna hämtas och hämsändes efter tillsägelse på allm. 248 40 eller riks 62 77. Obs! Billiga priser och prima materialier. (A. F. 776.)

Ivar Öhrnbergs Bokbinderi

4 Observatoriegatan, Stockholm. R. T. 8203, A. T. 10432. Utför allt vad till yrket hör. Uppfostring och fernissning av kartor och planscher. Specialité: Förgyllning för hand och press. Kläddel av skriv- och spelbord. Omsorgsfullt arbete och moderata priser. (A. F. 796.)

Agnes Hallbergs Modeaffär

Upplandsgatan 25
rekommenderas. Smakfulla hattar, moderata priser. Sorghattar på lager.
Allm. Tel. 116 02. (A. F. 797.)

Den Svenska Hattnålen "Mode de la Suède"

fyller alla anspråk, enkel konstruktion, ytterst praktisk, högst elegant. Enda lösningen, begär omgående prospekt och prover från Hattnålsaffären Mode de la Suède, Hornsgatan 26, Stockholm.

Badläkare Clara Smitt-Dryselius Ljusinstitutet

Grevturegatan 24 B Råsunda Stråket 3

A. T. 42 25. R. T. Råsunda 84. A. T. Råsunda 184.

Agda Svenssons Modemagasin

Mästersamuelsgatan 65. Allm. Telefon 159 07
Rekommenderar sitt stora välsorterade lager av alla nyheter i Modebranschen. Sörjsaker ständigt i lager. Pariser-Modeller. Obs! Billiga priser.

Ateljé Central.

Om Ni vill ha väl utförda porträtt och billiga priser, gå till Mästersamuelsgatan 71, andra huset från Vasagatan. Hiss. Visit 3 kr., kab. 5 kr. pr. dus.

Ateljé Central.

Välj ett vackert sommararbete hos ESTHER FLYBORG Tapiseriaffär

Götgatan 15, 1 tr. Malmkillnadsgatan 48 A
Allm. Tel. 306 87 Allm. Tel. 48 25
Vesterlånggatan 52, Allm. Tel. 218 47

FÖRENINGEN HANDARBETETS VÄNNER

5 Birgerjarlgatan, Stockholm
Riks 91 02. Allm. 116 74.

Rösträtt för Kvinnors trettonde nummer innehåller bl. a.:

Hur rejste sig... Av Björnstjerne Björnson.
De sociala frågorna och kvinnorösträtten.
Höstens Första kammarval.
Engelska rösträttskvinnor ha ordet.
»Kvinnor göra icke krigstjänst.»
General Booth och kvinnorna. Av Eth. K.
Kvinnorösträttens riksdagshistoria. VI. Av Gulli Petrini.
Öknens drömmar. Av Frigga Carlberg.
»Jag intresserar mig bara för mitt hem.»
Av Signe Wollter.
Meddelande från V. U. Notiser.

P.A. Collijns

Extra Prima
o. Prima
Bomullslärf.
Marknadens
bästa
kvalitéer.

BILLIGA BÖCKER!

Antikvariatet, Malmkillnadsgatan 25
Svensk och utländsk litteratur, planschverk, musikaller m. m. Böcker uppköpas!
Allm. Tel. 127 51. Kom ihåg adressen!

DAMFRISERINGEN

24 Mästersamuelsgatan 24
utför alla slags kamningar, hårarbeten och champonering. Förstklassigt arbete till moderata priser.
Allm. Tel. 190 18.

MODEAFFÄREN

Oskarsteaterns hus
rekommenderas.
Rikt och välsorterat lager. Billiga priser.
Allm. Tel. 244 01 IDA NORDGREN.

ELIN MADÉNS Märkningsateljé

LILLA VATTUGATAN 12 (hömet av Brunkebergstorg). STOCKHOLM
Utför all slags märkning för maskin. Även hälsömnad och stoppning av duktyger samt fällning emottages. Förstklassigt arbete. Billiga priser. A. t. 119 05.

Gustafson & Barchæus

Modemagasin
9 Jakobsgratan 9. (Obs! Mitt emot Nordiska Kompaniet).
Ständigt lager av Sorgartiklar. Förstklassigt arbete. Moderata priser. Allm. Tel. 228 56.

JANSSON & LÖFVING

MODEMAGASIN
Skepparegatan 29
Allm. Tel. 248 95 Rikstel. Ö. 11 23

Föreningens för Svensk Hemslöjd

Permanent utställning
Biblioteksgatan 12, Stockholm.
Enda försäljare av äkta allmogearbeten såsom Vävnader, Spetsar, Folkdräkter, Möbler, Järn- och Träarbeten, Lergods m. m.

OBS!

Önskar ni stilfulla och välgjorda möbler? Gör då ett besök i

MÖBELAFFÄREN

Gamla Kungsholmsbrogatan 26, Malmkillnadsgatan 19
A. P. Anderson.

Hotell, Matsalar o. d.

Vegetariska Matsalarna & Pensionatet
Drottninggatan 94, 1 tr. rekommenderas. Middag serveras från kl. halv 4—5. Tiden kan dock ändras efter överenskommelse.
A. T. 26 055. Augusta Rydell. (A. F. 777.)

MÜLLERS CAFÉ

16 Norrlandsgatan rekommenderas. Särskilda matsalar för damer. Stora hygieniska Matsalar 1 tr., känt för sin goda, välglagade mat. A nedre botten servering efter tyskt och svenskt mönster. Obs! Stor rabatt vid köp av kupper. Obs! Ett omtyckt kaffe serveras hela dagen. Öppet till kl. en kvart före 12.

Hotell Hägglund

Innehavare: H. Brolin
Nära Centralstation 36 Vasagatan, Stockholm Vid Central-Posthuset
Rekommenderar sina hemtrefliga och tysta rum till moderata priser. Rikstel. 37 02. Allm. tel. 116 73

Norrländska Privathemmet

(Anna Öhrlund)
Stora Vattugatan 5, Stockholm. Allm. Telefon 209 61.

För resande ljusa o. komfortabla rum, försedda med elektr. ljus m. m. Obs! Hiss. Endast 2 min. från Centralstation.

PENSIONAT HÖJDEN

5 tr. Hiss.
Trevliga rum, godt bord med trevlig utsikt från takplatån
Vasagatan 5 Riks 124 53

Emma Grönbergs Pensionat

15 A Norrlandsgatan 15 A
(2 min. väg. från Norrmalmstorg och Kungsträdgården)
Tysta, komfortabla möblerade rum från 2 kr. Hiss, elektr. ljus, Värmeledning, W. C. Rینگledning i alla rum.
English spoken. Deutsch sprechen. A. T. 114 47. R. T. Norr 5 05.
Stockholm, Ivar Häggströms Boktryckeri A.-B., 1912.